

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7036/2557

นาวาเอกสกล แจ่มจันทร์ กับพวกโจทก์ นางสุมาลี ขววิวัฒนชัยจำเลย

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ป.พ.พ. มาตรา 1754, ป.พ.พ. มาตรา 1605, ป.วิ.พ. มาตรา 142

ย่อ / หลักกฎหมาย

กำหนดอายุความมรดกตาม ป.พ.พ. มาตรา 1754 ที่บัญญัติห้ามมิให้ฟ้องคดีมรดก เมื่อพ้นกำหนด 1 ปี นับแต่เจ้ามรดกตาย หรือนับแต่ทายาทโดยธรรมได้รู้หรือควรรู้ถึงความตายของเจ้ามรดก แต่ห้ามมิให้ฟ้องร้องเมื่อพ้นกำหนดสิบปีนับแต่เมื่อเจ้ามรดกตายนั้น ใช้บังคับสำหรับกรณีที่ทายาทฟ้องเรียกร้องทรัพย์มรดกจากทายาทที่ครอบครองทรัพย์มรดกซึ่งยังมีได้แบ่งปันกัน แต่สำหรับกรณีที่มีการแต่งตั้งผู้จัดการมรดกเพื่อรวบรวมทรัพย์มรดกมาแบ่งปันแก่ทายาทนั้น ตราบใดที่ยังมิได้มีการแบ่งปันทรัพย์มรดกหรือการแบ่งปันทรัพย์มรดกยังไม่แล้วเสร็จ ถือว่าทรัพย์มรดกอยู่ระหว่างการจัดการมรดกทายาทย่อมมีสิทธิเรียกร้องให้ผู้จัดการมรดกแบ่งปันทรัพย์มรดกเมื่อใดก็ได้ ไม่มีกำหนดอายุความ เมื่อที่ดินพิพาทอันเป็นทรัพย์มรดกยังมีได้จัดสรรแบ่งปันแก่ทายาท จึงถือว่าอยู่ในระหว่างการจัดการทรัพย์มรดกของผู้จัดการมรดก อายุความตามมาตรา 1754 จึงไม่นำมาใช้บังคับ คดีโจทก์จึงยังไม่ขาดอายุความมรดก แม้จำเลยต้องถูกจำกัดมิให้ได้มรดกในที่ดินพิพาท แต่การถูกจำกัดมิให้รับทรัพย์มรดกนั้นเป็นเรื่องเฉพาะของจำเลย ผู้สืบสันดานของจำเลยสืบมรดกแทนจำเลยต่อไปได้ ข้อเท็จจริงได้ความจากทางนำสืบของจำเลยว่า จำเลยมีบุตรทั้งหมด 4 คน จึงถือว่าจำเลยมีผู้สืบสันดานที่สามารถสืบมรดกแทนจำเลยเสมือนหนึ่งว่าจำเลยตายแล้วได้ตามมาตรา 1607 เมื่อทายาทของ ก. เจ้ามรดกมีทั้งหมด 10 คน แม้ ส. ทายาทคนหนึ่งได้ตายไปก่อนที่ ก. ถึงแก่ความตาย แต่ ส. ก็มีผู้สืบสันดานเข้ารับมรดกแทนที่ ส่วนจำเลยซึ่งเป็นทายาทของ ก. คนหนึ่งถูกจำกัดมิให้ได้มรดกที่ดินพิพาท แต่จำเลยก็มีผู้สืบสันดานมรดกแทนที่จำเลยได้ ดังนั้น ที่ดินพิพาทจึงต้องแบ่งเป็น 10 ส่วนเท่าจำนวนทายาทของ ก. โจทก์ทั้งสามจึงมีสิทธิได้รับส่วนแบ่งในที่ดินพิพาทคนละ 1 ใน

คำพิพากษา

10 ส่วน คำพิพากษาศาลอุทธรณ์ที่พิพากษายืนตามคำพิพากษาศาลชั้นต้น โดยพิพากษาให้จำเลยไปจดทะเบียนแบ่งที่ดินพิพาทให้โจทก์ทั้งสาม หากจำเลยไม่ปฏิบัติให้ถือเอาคำพิพากษาแทนการแสดงเจตนา ย่อมเป็นการพิพากษาตามคำขอบังคับของโจทก์ทั้งสามที่ให้ใส่ชื่อโจทก์ทั้งสามถือกรรมสิทธิ์ในโฉนดที่ดินพิพาท หากจำเลยไม่ปฏิบัติตามให้ถือเอาคำพิพากษาแทนการแสดงเจตนาของจำเลยครบถ้วนแล้ว ไม่จำเป็นต้องกำหนดเงื่อนไขในกรณีที่จำเลยไม่สามารถปฏิบัติตามคำพิพากษาดังกล่าวได้ต่อไปอีก ทั้งการถูกจำกัดมิให้รับมรดกเป็นการวินิจฉัยถึงสิทธิในการรับมรดกของทายาท ไม่จำเป็นต้องระบุไว้ในคำพิพากษาเพื่อบังคับคดีโจทก์ทั้งสามขอให้พิพากษาว่า จำเลยถูกจำกัดมิให้รับมรดกในที่ดินโฉนดเลขที่ 2200 ตำบลท่านัด อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี อันเป็นทรัพย์มรดกของผู้ตาย ให้จำเลยดำเนินการจดทะเบียนโอนชื่อจำเลยออกจากผู้มีชื่อถือกรรมสิทธิ์ในที่ดินแปลงดังกล่าวลงในสารบัญชีจดทะเบียน ให้จำเลยดำเนินการแบ่งปันทรัพย์มรดกให้แก่โจทก์ทั้งสามคนละ 1 ใน 9 ส่วน โดยให้จดทะเบียนใส่ชื่อโจทก์ทั้งสามในสารบัญชีจดทะเบียน หากจำเลยไม่ปฏิบัติตาม ให้ถือเอาตามคำพิพากษาแทนการแสดงเจตนาของจำเลย

และหากไม่สามารถดำเนินการให้โจทก์ทั้งสามมีชื่อถือกรรมสิทธิ์ในที่ดินคนละ 1 ใน 9 ส่วน ได้ ให้
จำเลยชดใช้เงินแก่โจทก์ทั้งสามคนละ 1,536,666 บาท พร้อมดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ 7.5 ต่อปี
ของต้นเงินดังกล่าวนับแต่วันฟ้องเป็นต้นไปจนกว่าจะชำระเสร็จ และให้จำเลยส่งมอบต้นฉบับ
โฉนดที่ดินทรัพย์มรดกให้แก่โจทก์ทั้งสาม หากจำเลยเพิกเฉยให้ศาลมีคำสั่งจับกุมคุมขังจำเลยไว้
จนกว่าจะส่งมอบต้นฉบับโฉนดที่ดินดังกล่าวแก่โจทก์ จำเลยให้การขอให้ยกฟ้อง ศาลชั้นต้น
พิพากษาว่า จำเลยถูกกักจัดมิให้รับมรดกที่ดินพิพาทโฉนดเลขที่ 2200 ตำบลท่านัด อำเภอดำเนิน
สะดวก จังหวัดราชบุรี ของนายกาย ผู้ตาย ให้เพิกถอนนิติกรรมการโอนที่ดินพิพาทให้กลับมาเป็น
ทรัพย์มรดกของนายกาย ให้จำเลยไปจดทะเบียนเพิกถอนการโอนดังกล่าวและแบ่งที่ดิน
ทรัพย์มรดกให้แก่โจทก์ทั้งสามคนละ 1 ใน 9 ส่วน หากจำเลยไม่ยอมไปจดทะเบียนให้ถือเอาตาม
คำพิพากษาแทนการแสดงเจตนา หากตกลงกันไม่ได้ให้ประมูลราคากันเองระหว่างทายาทของนาย
กายที่มีสิทธิรับมรดกแล้วนำเงินที่ได้แบ่งกันตามส่วน หากไม่เป็นที่ตกลงกันให้นำที่ดินทรัพย์มรดก
ออกขายทอดตลาดนำเงินมาแบ่งกันตามส่วน ให้จำเลยใช้ค่าฤชาธรรมเนียมแทนโจทก์ทั้งสามโดย
กำหนดค่าทนายความ 10,000 บาท ค่าขออื่นให้ยก จำเลยอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์ภาค 7 พิพากษายืน
ให้จำเลยใช้ค่าฤชาธรรมเนียมแทนโจทก์ทั้งสาม โดยกำหนด ค่าทนายความให้ 8,000 บาท
จำเลยฎีกา ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า มีปัญหาต้องวินิจฉัยตามฎีกาของจำเลยเสียก่อนว่า ขณะจดทะเบียน
ใส่ชื่อจำเลยเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ที่ดินพิพาท ที่ดินพิพาทยังเป็นมรดกของนายกายหรือไม่ เห็นว่า
ขณะนายกายถึงแก่ความตาย เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม 2525 นายกายมีชื่อเป็นเจ้าของที่ดินพิพาท
และก่อนตายนายกายมิได้ทำพินัยกรรมไว้ ที่ดินพิพาทจึงเป็นมรดกตกทอดแก่ทายาทของนายกาย
ก่อนตายนายวิเชียรบุตรคนสุดท้องและครอบครัวพักอาศัยและครอบครองที่ดินพิพาทร่วมกับนาย
กายและหลังจากนายกายถึงแก่ความตายแล้ว นายวิเชียรและครอบครัวยังคงครอบครอง
ทำประโยชน์ในที่ดินพิพาทตลอดมา ที่จำเลยนำสืบว่า นายกายเจตนายกที่ดินพิพาทให้แก่นาย
วิเชียรหลังจากนายกายถึงแก่ความตายแล้ว ก็มีแต่คำเบิกความลอย ๆ ของนายชรัณ พยานจำเลย
ซึ่งเป็นบุตรของจำเลยเพียงปากเดียว จึงไม่มีน้ำหนักให้รับฟัง การที่นายวิเชียรยังคงครอบครอง
ทำประโยชน์ในที่ดินพิพาทหลังจากนายกายถึงแก่ความตายแล้ว ย่อมถือเป็นการครอบครองแทน
ทายาททุกคนของนายกาย เมื่อนายวิเชียรมิได้แสดงเจตนาเปลี่ยนการครอบครองที่ดินพิพาทไปยัง
ทายาทของนายกายว่าไม่เจตนาจะยึดถือครอบครองที่ดินพิพาทแทนทายาทของนายกายอีกต่อไป
จนกระทั่งนายวิเชียรและครอบครัวย้ายออกจากที่ดินพิพาทไปเมื่อปี 2547 อันเป็นเวลานานถึง 20
ปี นายวิเชียรก็ไม่ได้กรรมสิทธิ์ที่ดินพิพาทโดยการครอบครองปรปักษ์ ที่ดินพิพาทยังเป็น
ทรัพย์มรดกของนายกายจนกระทั่งจำเลยในฐานะผู้จัดการมรดกดำเนินการจดทะเบียนโอนใส่ชื่อ
จำเลยเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในที่ดินพิพาทเมื่อปี 2551 ดังนั้น ขณะจดทะเบียนโอนใส่ชื่อจำเลย
เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ที่ดินพิพาท ที่ดินพิพาทยังเป็นมรดกของนายกาย มีปัญหาต้องวินิจฉัยต่อไป
ตามฎีกาของจำเลย ว่า จำเลยยกย้ายหรือปิดบังทรัพย์มรดกของนายกายมากกว่าส่วนที่ตนจะได้
โดยฉ้อฉลหรือรู้อยู่ว่าตนทำให้เสื่อมประโยชน์ของทายาทอื่นหรือไม่ เห็นว่า ข้อนำสืบของจำเลย
ที่ว่านายวิเชียรตกลงแลกที่ดินพิพาทกับที่ดินของจำเลยที่อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ที่นายวิเชียร
และครอบครัวเข้าไปครอบครองทำกินอยู่ในปัจจุบันนั้น จำเลยคงมีแต่นายชรัณเป็นพยาน
เบิกความลอย ๆ เพียงปากเดียว โดยมีได้นำนายวิเชียรเข้าเบิกความเป็นพยาน แม้จำเลยจะอ้างส่ง
สำเนาโฉนดที่ดินเลขที่ 39924 ตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ เนื้อที่ 47 ไร่ 3 งาน เป็น
พยานแต่ก็ปรากฏว่าชื่อผู้ถือกรรมสิทธิ์ที่ดินไม่ใช่ชื่อของนายวิเชียรแต่อย่างใด จึงไม่มีน้ำหนักให้

รับฟัง พฤติการณ์น่าจะจะเป็นไปได้ว่าทายาทคนอื่นซึ่งเป็นพี่น้องร่วมบิดามารดากับนายวิเชียร เห็นว่านายวิเชียรน้องคนสุดท้องไม่มีที่อยู่อาศัยและทำกิน จึงยินยอมให้นายวิเชียรและครอบครัวทำกินในที่ดินพิพาท และก็ไม่ปรากฏว่าทายาทอื่นได้แสดงเจตนาสละมรดกส่วนของตนให้แก่ นายวิเชียร ก็ต้องถือว่านายวิเชียรครอบครองที่ดินพิพาทอันเป็นทรัพย์สินมรดกแทนทายาทอื่น การที่นายวิเชียรย้ายครอบครัวออกไปจากที่ดินพิพาทหลังจากครอบครองที่ดินพิพาทมากกว่า 20 ปี โดยพี่น้องคนอื่นไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยว อาจทำให้จำเลยเห็นเป็นโอกาสและเข้าใจว่าพี่น้องคนอื่นไม่สนใจที่ดินพิพาทแปลงนี้แล้ว จึงดำเนินการจดทะเบียนโอนใส่ชื่อของตนเป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์ในฐานะที่ตนเป็นผู้จัดการมรดกของนายภวซึ่งโดยหน้าที่ผู้จัดการมรดก จำเลยต้องนำที่ดินพิพาทมาแบ่งปันแก่ทายาทของนายภว การที่จำเลยดำเนินการโอนใส่ชื่อตนแต่เพียงผู้เดียวในโฉนดที่ดินพิพาทโดยไม่แจ้งให้แก่โจทก์ทั้งสามและทายาทอื่นให้ทราบ ย่อมถือได้ว่าเป็นพฤติการณ์ยกย่ำหรือปิดบังทรัพย์สินมรดกมากกว่าส่วนที่ตนจะได้โดยฉ้อฉลหรือรู้อยู่แล้วว่าตนทำให้เสื่อมประโยชน์แก่ทายาทอื่น จึงต้องถูกจำกัดมิให้ได้มรดกในที่ดินพิพาท ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1605 วรรคหนึ่ง ฎีกาของจำเลยข้อนี้ฟังไม่ขึ้น ปัญหาต้องวินิจฉัยต่อไปตามฎีกาของจำเลยว่า ฟ้องโจทก์ขาดอายุความมรดกหรือไม่ เห็นว่า กำหนดอายุความมรดกตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1754 ที่บัญญัติห้ามมิให้ฟ้องคดีมรดก เมื่อพ้นกำหนด 1 ปี นับแต่เจ้ามรดกตาย หรือนับแต่ทายาทโดยธรรมได้รู้หรือควรรู้ถึงความตายของเจ้ามรดก แต่ห้ามมิให้ฟ้องร้องเมื่อพ้นกำหนดสิบปี นับแต่เมื่อเจ้ามรดกตายนั้น ใช้บังคับสำหรับกรณีที่ยายาทฟ้องเรียกร้องจากทายาทที่ครอบครองทรัพย์สินมรดกซึ่งยังมีได้แบ่งปันกัน แต่สำหรับกรณีที่มีการแต่งตั้งผู้จัดการมรดกเพื่อรวบรวมทรัพย์สินมรดกมาแบ่งปันแก่ทายาทนั้น ตรานี้โดยที่ยังมีได้มีการแบ่งปันทรัพย์สินมรดกหรือการแบ่งปันทรัพย์สินมรดกยังไม่แล้วเสร็จ ถือว่าทรัพย์สินมรดกอยู่ระหว่างการจัดการมรดกทายาทย่อมมีสิทธิเรียกร้องให้ผู้จัดการมรดกแบ่งปันทรัพย์สินมรดกเมื่อใดก็ได้ ไม่มีกำหนดอายุความ คดีนี้ ที่ดินพิพาทอันเป็นทรัพย์สินมรดกยังมีได้จัดสรรแบ่งปันแก่ทายาท จึงถือว่าอยู่ในระหว่างการจัดการทรัพย์สินมรดกของผู้จัดการมรดก อายุความตามมาตรา 1754 จึงไม่นำมาใช้บังคับ คดีโจทก์จึงยังขาดอายุความมรดก ฎีกาของจำเลยฟังไม่ขึ้น อย่างไรก็ตาม แม้จำเลยต้องถูกจำกัดมิให้ได้มรดกในที่ดินพิพาท แต่การถูกจำกัดมิให้รับทรัพย์สินมรดกนั้นเป็นเรื่องเฉพาะของจำเลย ผู้สืบสันดานของจำเลยสืบมรดกแทนจำเลยต่อไปได้ ข้อเท็จจริงได้ความจากทางนำสืบของจำเลยว่า จำเลยมีบุตรทั้งหมด 4 คน จึงถือว่าจำเลยมีผู้สืบสันดานที่สามารถสืบมรดกแทนจำเลยเสมือนหนึ่งว่าจำเลยตายแล้วได้ตามมาตรา 1607 เมื่อทายาทของนายภวเจ้ามรดกมีทั้งหมด 10 คน แม้นางสมพงษ์ ทายาทคนหนึ่งได้ตายไปก่อนที่นายภวถึงแก่ความตาย แต่นางสมพงษ์ก็มีผู้สืบสันดานเข้ารับมรดกแทนที่ส่วนจำเลยซึ่งเป็นทายาทของนายภวคนหนึ่งถูกจำกัดมิให้ได้มรดกที่ดินพิพาท แต่จำเลยก็มีผู้สืบสันดานสืบมรดกแทนที่จำเลยได้ ดังนั้น ที่ดินพิพาทจึงต้องแบ่งเป็น 10 ส่วน เท่าจำนวนทายาทของนายภว โจทก์ทั้งสามจึงมีสิทธิได้รับส่วนแบ่งในที่ดินพิพาทคนละ 1 ใน 10 ส่วนที่ศาลอุทธรณ์วินิจฉัยให้โจทก์ทั้งสามมีสิทธิได้รับส่วนแบ่งที่ดินพิพาทอันเป็นทรัพย์สินมรดกของนายภวคนละ 1 ใน 9 ส่วน จึงไม่ชอบ ปัญหานี้เป็นปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน แม้ไม่มีคู่ความฝ่ายใดยกขึ้นฎีกา ศาลฎีกามีอำนาจหยิบยกขึ้นวินิจฉัยและแก้ไขให้ถูกต้องได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 142 (5) ประกอบมาตรา 246 และ 247 อนึ่ง ตามคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ที่พิพากษายืนตามคำพิพากษาศาลชั้นต้นโดยพิพากษาให้จำเลยไปจดทะเบียนแบ่งที่ดินพิพาทให้โจทก์ทั้งสาม หากจำเลยไม่ปฏิบัติให้ถือเอาคำพิพากษาแทน

การแสดงเจตนา ย่อมเป็นการพิพากษาตามคำขอบังคับของโจทก์ทั้งสามที่ให้ใส่ชื่อโจทก์ทั้งสามถือกรรมสิทธิ์ในโฉนดที่ดินพิพาท หากจำเลยไม่ปฏิบัติตามให้ถือเอาคำพิพากษาแทนการแสดงเจตนาของจำเลยครบถ้วนแล้ว ไม่จำเป็นต้องกำหนดเงื่อนไขในกรณีที่จำเลยไม่สามารถปฏิบัติตามคำพิพากษาดังกล่าวได้ต่อไปอีก ทั้งการถูกจำกัดมิให้รับมรดกเป็นการวินิจฉัยถึงสิทธิในการรับมรดกของทายาท ไม่จำเป็นต้องระบุไว้ในคำพิพากษาเพื่อบังคับคดี สมควรแก้ไขให้ถูกต้องและเหมาะสม พินิจพิจารณาแก้เป็นว่า ให้เพิกถอนนิติกรรมการโอนระหว่างจำเลยในฐานะผู้จัดการมรดกกับจำเลย ให้จำเลยในฐานะผู้จัดการมรดกจดทะเบียนใส่ชื่อโจทก์ทั้งสามถือกรรมสิทธิ์ร่วมในที่ดินพิพาทคนละ 1 ใน 10 ส่วน หากจำเลยไม่ปฏิบัติตาม ให้ถือเอาคำพิพากษานี้แทนการแสดงเจตนาของจำเลย คำขออื่นให้ยก ให้จำเลยใช้ค่าทนายความชั้นฎีกาจำนวน 5,000 บาท แทนโจทก์ทั้งสาม นอกจากนี้แก้ไขให้เป็นไปตามคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค 7

องค์คณะ

สุวัฒน์ วรรณะหทัย · พิศล พิรุณ · สรรทศน์ เอี่ยมวรชัย

ข้อความคำพิพากษาเป็นของศาลฎีกา · ที่มาของข้อมูล: thai-legal-corpus (CC-BY-4.0) — deka.supremecourt.or.th · <https://thaideka.online/deka/7036/2557>